

Een nieuw fiscaal speelveld voor overheidsondernemingen

Per 1 januari 2016 zijn overheidsondernemingen belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. Waar voor deze datum gold 'onbelast, tenzij...', geldt vanaf deze datum 'belast, tenzij...'. Om deze transitie in goede banen te leiden is de Samenwerking Vennootschapsbelasting Lokale Overheden (SVLO) opgezet. Op verzoek nam namens SRA mr. Bram Faber, partner bij Schuiteman Accountants & Adviseurs, zitting in een fiscale adviesgroep die SVLO ondersteunt. SVLO heeft als taak de uitwerking van de belastingplicht in de overheidssector praktisch handen en voeten te geven. Na 1,5 jaar intensieve samenwerking is deze klus zo goed als afgerond.

In SVLO zijn vertegenwoordigd het IPO, de VNG en de Unie van Waterschappen. Deze koepelorganisaties hebben met de Belastingdienst en het ministerie van Financiën gezamenlijk het plan opgepakt om de overgang naar belastingplicht praktisch vorm te geven. Faber: "Dit soort organisaties was tot nu toe in de regel vrijgesteld van vennootschapsbelasting. Maar omdat de 'overheid' en de 'markt' elkaar meer en meer raken, ontstond er in bepaalde gevallen een mismatch tussen belaste private activiteiten en vrijgestelde overheidsondernemingen. De wetgever gaf al snel aan dat hier een oplossing voor moest komen. In eerste instantie, zo eind jaren negentig, werd dit sector aangepakt. Denk aan energiebedrijven (belastingplichtig vanaf 1998), het KNMI, de (voormalige) PTT en een aantal banken. Maar er bleef een angel zitten voor overige overheidsbedrijven. De vraag was: gaan we dit een voor een aanpakken of toch in één keer groots? Dit laatste plan sluimert dus al vanaf 1999 en is nu in wetgeving vastgelegd." Binnen dit nieuwe kader bleek SVLO

na verloop van tijd behoefte te hebben aan praktische fiscale ondersteuning. Daar is in september 2015 een team van 'Becons' voor aangesteld, bestaande uit vertegenwoordigers van NOB, SRA en het RB.

Deelname fiscaal adviesteam

Faber is niet zomaar benaderd voor het fiscale adviesteam. "In de periode voor Schuiteman werkte ik bij PWC en was ik betrokken bij een groot aantal relaties die belastingplichtig werden voor de vennootschapsbelasting, denk aan energiebedrijven en woningcorporaties. Ik ben de ontwikkelingen van die verplichte vennootschapsbelasting voor overheidsorganisaties altijd blijven volgen en ook in mijn huidige praktijk assisteer ik de nodige partijen. Toen er wetgeving kwam om deze entiteiten in één keer belastingplichtig te maken heeft SRA mij gevraagd of ik namens SRA deel wilde nemen in het Becon-overleg van SVLO en de Belastingdienst. Een mooie en interessante uitdaging."

Tegengestelde belangen

Het overleg bleek bij tijd en wijlen toch lastig. Want SVLO en de Belastingdienst hebben van nature tegengestelde belangen. Faber: "De nieuwe belastingplichtigen willen gegeven de nieuwe wet- en regelgeving zo min mogelijk belasting betalen. Daarnaast is de vennootschapsbelasting een winstbelasting, terwijl bij de overheid in de regel geen sprake is van een winststreven. De Belastingdienst bekijkt de zaken uiteraard vanaf de andere kant. In dit spanningsveld moesten wij opereren: SVLO, die een goed en vooral concreet praktisch kader wil neerzetten, en de Belastingdienst, die ook een sectoroverstijgend belang heeft en er voor wil waken geen breder precedent te scheppen. We moesten regelmatig onze tanden erin zetten en peilen hoe de verschillende partijen tegen bepaalde zaken aankeken. En dan weer zoeken naar praktische oplossingen en handvatten waarbij alle belangen geborgd waren. Een belangrijke randvoorwaarde om dit tot een succes te maken was dat alle besprekingen vertrouwelijk werden gevoerd en geheimhouding gewaarborgd was. Zo konden alle partijen openlijk met elkaar praten."

Speerpunten

De Becons hebben zich volgens Faber over een aantal specifieke vraagstukken gebogen. "De koepels uit SVLO zijn prima in staat om de voor hen nieuwe wetgeving te interpreteren en belangrijke punten op te pakken,

De Belastingdienst en SVLO nemen SRA als adviserende partij zeer serieus

Bram Faber

Een mooie uitdaging om steeds te zoeken naar praktische oplossingen en handvatten waarbij alle belangen geborgd waren

maar wat wij konden aanvullen was een stuk algemene fiscale praktijkervaring. Dit zowel uit de reguliere dagelijkse praktijk – er wordt geacteerd binnen bestaande regelgeving – als voor wat betreft specifieke aandachtspunten uit eerdere trajecten rondom de invoering van vennootschapsbelasting. Wij als ervaren fiscalisten konden onze hardcore fiscale businesskennis meenemen, alsmede onze praktische ervaring. En deze toepassen op de vraagstukken van de nieuwe belastingplichtigen."

Wat is er concreet uitgerold?

De overheidsorganisaties moeten voor de overstap naar belastingplicht een aantal essentiële zaken helder op papier krijgen.

Vijf stappen

- Welke activiteiten heeft de organisatie?
- Is er sprake van een onderneming?
- Zijn er vrijstellingen voor bepaalde taken?
- Hoe stel ik de openningsbalans vast?
- Hoe hanteer ik de fiscale regels om de jaarwinst vast te stellen?

Deze vijf stappen zijn vormgegeven in onder meer een algemene handleiding over belastingplicht. Tevens zijn handvatten en adviezen opgesteld in diverse handreikingen, stroomschema's en notities. Deze zijn na te lezen en te downloaden op onder meer de site van VNG.

Onderneming of niet?

Faber: "De kern van het verhaal is vast te stellen of er sprake is van een onderneming. Bij overheidsorganisaties kan dat vrij lastig

zijn omdat ze specifieke taken uitoefenen en het voor een onderneming kenmerkende fiscale winststreven ontberen. Ook de vorm waarin de activiteiten worden uitgeoefend speelt mee. Zo heeft een bv altijd een onderneming. Daarnaast is een aantal vrijstellingen geformuleerd, bijvoorbeeld voor wettelijke taken en interne activiteiten. Zo is een overheidswaterbedrijf vrijgesteld omdat zij de wettelijke taak heeft om voor de openbare drinkwatervoorziening zorg te dragen. Ook het verstrekken van een paspoort is binnen een gemeente vrijgesteld van belasting."

Fiscale openningsbalans

"Belangrijk is dus om die activiteiten helder te krijgen en vervolgens af te bakenen. Vervolgens ga je door middel van een fiscale openningsbalans het fiscale startpunt van de nieuw-belastingplichtige onderneming bepalen. De fiscale openningsbalans zorgt ervoor dat je met terugwerkende kracht geen fiscale afrekening krijgt en geeft ook de basis voor de fiscale jaarwinstbepaling. Uiteindelijk zal een en ander resulteren in een aangifte vennootschapsbelasting."

Fiscale regels voor overheidsorganisaties

Binnen SVLO wordt daarnaast gewerkt met subgroepen die elk een eigen onderwerp bij de kop pakken. Denk bijvoorbeeld aan de behandeling van subsidies, de fiscale openningsbalans of verrekenprijzen. Veelal zaken waar de nieuw-belastingplichtige overheden nog niet eerder mee zijn geconfronteerd, maar die wel een grote fiscale impact kunnen hebben, zo verduidelijkt Faber. "Voor al

dit soort vraagstukken hebben we notities, stroomschema's en handvatten opgesteld."

Kunnen ze hiermee uit de voeten?

Faber geeft eerlijk toe: "In praktijk zie je dat overheidsorganisaties, zeker in de beginfase, een ervaren belastingadviseur en waarderingdeskundige inschakelen. Het is compleet nieuwe materie waar ze nog nooit mee te dealen hebben gehad, er komt gewoon heel veel op ze af. Het is bijvoorbeeld van groot belang om de openningsbalans goed neer te zetten en vervolgens de organisatie goed te positioneren. Dat kan maar één keer en dat moet goed. Deze eerste stap is letterlijk een daalder waard! Daarom is het gewoon heel handig om daarbij geholpen te worden door ervaren deskundigen. De door SVLO opgestelde stukken geven de nieuw-belastingplichtige entiteiten echter een goede start."

Deskundigen Belastingdienst

Ook de Belastingdienst heeft een speciaal team op de behandeling van deze transitie gezet, het Bureau Belastingplicht Overheids-ondernemingen (BBO). Faber: "Zij bundelen hiermee kennis en kunde. Dit om te voorkomen dat de Belastingdienst alle nieuwe entiteiten op een verschillende manier benadert en beoordeelt. En dat is natuurlijk prima."

De rol van SRA

In de ogen van Faber is er zeker een rol weggelegd voor SRA. "De Belastingdienst en SVLO nemen SRA als adviserende partij zeer serieus. En er zijn best een hoop bvs en stichtingen waar een overheidsselement aan vast zit en die door SRA-kantoren worden bediend. Leden kunnen bij SRA-Vaktechniek terecht voor meer informatie en advies. Naar mijn mening kan een kring ook uitkomst bieden waar cases besproken worden en kennis en ervaringen gedeeld. Zo kunnen wij als leden elkaar ondersteunen bij de soms zeer gecompliceerde vraagstukken die hierbij komen kijken. Mijn verwachting is dat de komende maanden er nog zeker een aantal zaken flink bediscussieerd gaat worden. Zeer interessant en belangrijk om te volgen, ook voor SRA." ■